

8

In Romne plolince.
vis, vci, medved.
yiril Cuni Ros.

Nsebina
Pisa
Nci
Medved.

32 8/179

C. H.
1849.20.

Pisa.

Naši stari Trovošci v Karavankah so imeli veliko nozgod pošom zveriad. Lveri so napade drob nice, ali vyonobili celo yovede, Ronje pwinje - v nekaterih slučajih celo ljudi.

Od divjih pwinj-turov ali zubrov ni več sledi med ljudstvom porabili so do cela - te kitje naših pragozdov, samo nekteri imena so se ostali - Kot obramneli spomemki - nekdanjih časov polnih naravnih dragocenosti. -

Piso naši dediči in babice se dobro pomnejo, nekteri so jo se celo videli ali lovili. Stari vyjar mi je vedel razodeti od nje:

Pisa ni velika, malo veči od lisice je, ima velike mučje več okroglaste mačjo glavo - usesi pokonci stojé, rumenkaste je barve in lepe pitke ima posebi.

Za človeka ni nevarna, ali drob nice - posebno oceam paprzi Pri, več si jih je že po 30 no, eno noč pokr nčala. Bati se pise ni treba - ali pri. pro Roji se more pustiti. Redko se po Rave po dne - naj najsi se priplazi pro noči med drob nice, ali lahko se na odgnati.

Stari Pliskove v Hmolišah, ki je bil zelo spraven
 lovec je vjel se štiri risa, pri slednji se bi bil
 skoraj ponesrečil.

Lima je bila, nastavljeno je imel lisici. Iz cerkve
 grede gre na bližnji skopce gledat. Kaj naleti?
 viza je bila v skopcu - vjela se je za pridanjo
 sapo. Katero je zelo pregrizla in odterjala.
 Nobenega prožja ni imel - ubiti je mogel toraj
 guto zver s palico, ali vsaki udarec je risa
 z zobmi vjela. Razkacina zver - je že Roj
 z eno Ritico vivila v skopcu, grozovito
 pihala ter srditno rjela na lovca. Polovčaj
 je bil zelo strlečen, ali se Ritica vtrja - gotovo
 plani razljut na mačjad nad lovca - in
 gorje mu - strokovite so pape - in silno bliskice
 se robci - Pliskove v tabne v čevlj drugo
 palico - sto palico je dragnil riso - Ri
 jo je guto razvalila z robmi - ali v tem ^{tipu} se zgrešne
 vbevestler - od hudega vdarea po glavi.
 Resen sem bil sap - in robic, in dobil lepo
 sotičo za Karukh in se 20 goldinargov na
 grade - se je hčil stari Kopenjak Karavan -
 Kmih pragozd. -

Vci.

Najhuje so se bali naši roditelje, vci, vci so imenovali volci - ali volkove. Volkula je peljala na polj dorasle mlade do vode, tisto kateri so pili vodo kakor psi je pomorila, ali se je pa posrečilo vesiti in vjeti tako pijavica volka - tako je postal to najk v estej si varh in najmočnejši prijatelj. -

Se v mojej mladosti pred 60 letmi so imeli psi navadno, yrebenice - krajulje z žbici okolo vrstu - da so se lažje brómli in tepli z volkom. V hudi zimi so vci tulili - žbirali se - in šli čakati na pote - Gudi ali Ronje.

Posobno strogo so otrokom po noči prepovedali iti na prosto - Ker opetovano se je zgodilo - da so bili otroci vyvrabjeni tik hiše in stryani. Od različnih neugod potom vci je se ena zabeležena nad potom v Lovem Plajpery, pri Brumkarjevot, supsi. - Supa je najhna lesena hutica z sono - ali z a stelo.

Tablica je, naslikane sta dve ženske in dva ali tri volci, - ter številko 1777.

Povzodeli so mi to neugodo, stari stric sledeci:

Bližal se je pust. Lenka bi se imela udati in že je bila pascet napovedena. Nevesta in teta ste šle v Plajpery k sestri Ki je tam malo posestvo imela.

Kud morax je vel iz gora in x se je mva čilo-
 Ro sta ple iz Brodch. Mesece je prisjal
 in hitro sta stopale deklete po globočom
 snovnem potu. Prispete do Gajpotnjake
 klapce je deklete svaril:

Ne hodite! meni se je pastelo - Kalkor da
 bi prej slinil vci! Ali nevesta veli:

Eh! Kaj se, saj misve ni eule, rej tudi se
 ni tako pazno - mesece jasno sveti - Kar
 yrove! In ste ste. Kod pridete do
 Drikm Karjeve bajte za tuli volk in
 Lopet - kliso! In ropet! Teta ravsi je
 al ga vidis? Bli so vci! Deklete
 Ravsi je - pomagajte! pomagajte vci
 so tu! vci!

Ali vci so jih kratkomali stryali.

Drugi dan so dobili ljudje:

Krvaui sney, Krvaui cote od oblike
 in nekaj vylojenih Rasti.

Tablice so postavili v spomin strahovite
 norgode - vakh mimo idoci Kristjan -
 se je po stari jopi nuva di tukvoj obril
 in "pokbral ocnas" za roo ne duve
 teh ponesrečenih deklic.

Medved.

Medved je bil pravi gospodar naših pra gozdov
njena silovita pramoč je nad krajevala vse,
samo bik se je mogel z njim posprijeti.

Poznali smo jih vsi, kar po cesti so jih vodili
bosnjaki - kar kor psirke, plesali so, rjuli,
pojedli. Kar smo jim pometali, ti nisobili
niti nevarni, niti zlobni, prao protko so se
obnesli.

Ali odrastli po nas poučevali da je medved
tamgori in v planini drugači:

Div je, silovit, zelo močan! Polija govede
kar trga drob nice, truse sadje, krade čebele
pase se po ovci! Ali pride medved med
čredo - se ga pastir ne sme bati - vpiti
more, kamenje lučiti - ali z ogrelom
odplasi, ker najbolj se boji ognja.

Človeku kar bodi ni nevarni - samo pri
pokozju se more pustiti. Ali ima medveda
mlade je zelo hudobna, boji se za mladiče
in razguta napade človeka. Mladr medved
pastane čez leto pastane pestun; pestovati
more mlajše pastrice ali braterce, gorje mu
celi ne upraulja skrbno pojo pasel; dobi-
jo pasteno za ušesa ad preskubne matere.
„Mrauljinak je manjši - od rujanega medveda,
ni tako silovit kar kor peči rujan medved
ki mu pada in ropa živino.

Mravljina k živi bolj od mravlj. Koronin
 padovja, zelja, gob in manjših živalci,
 clovelka se ogiblje. Rujavi medved ljubi
 meso napada preže za divjačino - napada
 živalno - ljudi se izogiblje - razkacen
 ali ranjen gre kot mož po koncu med
 nja in gorje mu ali ga dobi. med toree in
 Zobi! Po zimni spi v brlogu in izgubi
 debelo mast ki si jo je napravil jeseni
 Dobre je medvedje meso, v medvedjo
 slanino kuhljene žgance so menda posebno
 dobri.

Nestevilne so dogodbe v medvedih: na planini
 v uljnjaku - na gručki v osovju so ga videli
 in občevali naši stari z njim. -

Medvedjih jam, gručk, domov in medvedjakov
 je veliko v Karavankah, posebno pa
 raznih praulje.

Jeno vam morem pa pendar le povedati,
 kerono tako poveti Rabler mi jo je
 rajni dobre dušni Timi povedal. - Ko
 sem kot prednja ped visok prtprodaj
 pred 60 letmi hodil ves k njemu in
 paslušal njegove za me zelo zanimjive
 in razdijene basni:

|| Ko sem bil še pastir
 je bilo se veliko zverjadi pri nas -
 posebno pa medvedov. Vsi so prišli
 lepo zimi in rive so se pajavile rodlo
 na den -

Partirji ki smo pasli drobnice po
plovni nah smo usabteri imeli ~~ovce~~
ovčarska psa - ki je bil uboroven in
grebenico - da se je mogel tepsti in
volkom.

Naš ded so poznali se medvedjova Miheca, kot
belo lasno starčka - od tega so mi moj ded
radi povedovali sledečo basem:

- Posestnik Podnar v Podnu se ku-
piti daleč od tukaj - dolina. "Ljudi" 60 ovce in
z ovcami tudi lepo, zelo pridno ovčarsko
psico - mogli so jo plačati. Kot lepša ovca
imela je močno grebenico - ker brez grebenice
tistega časa ni šel nobeden pastenišnik niti
na cesto - niti v goro - in naša Bela bi ne
šla ovce past - brez grebenice. - Pastir pri
Mihee je bil 13 let star, ur, zdrav, Breten
deček - svez koriba in učen kot podlasica.
Imel je drobnice pod varstvo - in dobrega
čvrstega pomožaka in varha - Belo ki je zelo
dobro pasla in parila belo volnato čredo.
Ni se bala niti volka - niti medveda in
gorje laparju ki bi se latil njenih ovce, -
dogrnila bi ga bila do celega. Mihee je
je nosil jenti, od Miheca je dobila še ugoden
kalk kosček kruha, Rakko Kost, Rožico ali
skonjo - ki je Mihee zgristi ni maral. -

Podnarju je bil
naš Mihee.

Mihec je bil vesel deček, pridlen pastir
 ni Koli ni ryubil ovec - zelo paril
 na jagnjeta - ako niso mogli hoditi jih je
 nesel, ako so ^{zaskli} kako jamico - pomagal
 jim je iz zadrege. Pel je, zvišgal,
 nabiral jagode, izrezal igračo & skorje
 in lesa - nabiral jagode, ma li ne, go-
 stor & nise, črnice - v Rozolce kije je sam
 znal narediti vsa smrelloue skorje - in
 prinesel jih mali "ščikli" "heci" Rmeta
 Podnarja.

Najprej je ako so mu ukazali smutkanje
 ali stelo - & svojo credo. -

Nekega poletna popoldne je drimal v sonci
 ogromne bukale na kteri so cvetkali
 mladi Rosovi - Ro kaone Bela silno
 lajati. Kaj naj ima? Mihec pogleda vzh
 "frate in zagleda Rosmatinea medveda
 ki je počasi tacaril okoli storov
 veasi iz kopal koreninejo porobal,
 odtrgal skorje od storov, in potem pri
 velikemu mraugina ku pbsedel in likal
 m'rdje. Dolgo-dolgo je gledal po
 tacarju - ki je polago ma vendar
 le zjiniel med drejem. Bela je letala
 lyuta okoli crede - in zelo jezno celo
 narkaceno lajala na medveda,

Kateri se ni zmenil niti za Belo-niti za credo.
Solnce je prišlo sred belace in mogel je domu z
svojo credico. Doma je okvilo prono povedal
Kaj je vidil.

Pusti, je rekel Podnar, - pusti mi medveda
pri miru, - Rasmote usesa ima, nic ne velja.
Drugi dan pride zapet tacar po kurkni
stordi in obstoji pri mraoginaku. Bela
hiti Kredi - in jo cuje na oso noc-dihce
lese in lese v blizino medveda, da n ga je
haj na tanko ogleda. Medved se je dolgo mudil
pri mraoginaku, ovec ni nadlegoval, ka.
Guto Dolo ni maral - in dečku se je nal
vyledovati do sidnega. Tako se je zdaj večkrat
dogodilo, - malo ne vsaki dan je vidil
medveda, - in postal je drznejši - Kar
naravnost je hitel medveda y ledal - in
enkrat se z drkne - pomene mu nekaj
Kruha - in glej - medved ya je porobal.
Od zdaj je nabiral doma pari kruh - parje
Rosti ter jih pomeeval medvedu - Tacar
je vse kvesto pojedil. - Do skrajnega
sta se z medvedom pobratila - da je
medved Kruh dečku celo v roke vzel -
nal se je mu posvatoati. Ali je deček
medved cul je prisel po kruh in odsel.
Bela je hiter prez to prijaznost zelo jirna
grčila in fajala je na medveda tar

soarila svojega mladega gospoda:

Taj pusti ta malo pridna tacarja
pri gmahu! zel potepuh je! grad
potuhnee! gradoba prve vrste in
ropar po publiku in koruku!"

Ali Mihce - Bodi nič ni verjel - in častil
celo ljubil svojega tacar tega Kosmar
tinca ki je tako krotak, šlehen
in ponižen. Vsakomu je poodal od
svojega medveda ki ne stari zla in ti
pocam - miti njemu, ki se da paslatati in
ki pr emu kruh celo iz roke.

Pride jesen, prinese kratke dneve -
prinese slano - slabši je paša - polovice
čredo odzene mesar, - po plaminah
opada sneg in pastir z čredo se poda
na traonike in njile. Medveda do
traonike ni bilo - zelo je bilo Mihcu dolg
čas po Kosmartineu.

Ali kmalo opada sneg tudi njive
traonike, hiše - in vrte, kapre de čla
z čredo v hlev in pahništvo. Mihce
je krmil čredo, cepil in drobil poleno
spravjal gnoj iz hleva - nastelal drobnici,
igral z Mičko, kidal sneg in pred
usem svetil predicam - ki so predle
globoko v noč.

ter pravili prelepe krasme od vitezov, rav-
 berjev, zalk zen, caperne, belih zen, od
 strator in kraljev, za coporanik Rae, volkov
 in medvedov. P n z meraj je tudi Mihue
 povedal od svojega medvedov tamgori v
 frati ki nic ni hud - ki vrame kruh iz
 volke - in kteri je brs ko ne tudi netli
 za capran viter. -

Ali Podnar ga je zmeraj kregal in svaril:
 Pusti mi medveda! pusti! zver je,
 kosmate usesa ima - nic mu ni zaupati
 pusti ga pri pokaju! Glej nas! Bela
 tacarja boljse pozna kot ti. -

Solnce je prijetejnise začelo sijati; den je
 stegnel nogice le malce - in zapet malce,
 sneg je zel po strehah jokat. Prispel
 je topel veter, pihal okoli polnistra - pihal
 po gorovju - in pokazale so se klopnice po
 solncem obkrajju. Ali zapet je padel debel
 sneg - sneg brez skorje in brez srea - kateri
 je hitro zapet skopnel do celega! Za celo
 so tici se puti, vris je zel cveteli, kurjise
 so se javile po prasnih in kmel veli:
 No, zdaj pa vsaj po pol dne zeni drobno
 tje na vris - da se sprehodi, prezroci in
 narobje malce brstja. Mihue poisce paleo
 poisce torbice, poisce rug, poprosi za polni
 kamen, paklice Bolo - ki viselo pristakka

mu naproti, ki leti veselo tja pred ovej
 hlev - loja da se odpre hlev in veselo
 pri mergoli volnata credica iz temno
 hleva na svetlo veselo solnce! Tako
 Gubbe je vse - in tako hiti vse se na
 Rapnice - na solnem breg - tam se
 tice Malgajo - prepevajo njih Gubbe
 pesmice - tam se že Kurjice smije -
 in tam se rudeci prisveti in duti
 da se je kar cel breg skril pod prelepo
 rivo rudeco pregrinjalo!

Tako se počne paša in po malen pastane
 vse rivočno, vse Rapno in zeleno. Fant
 gre se s predlo v frato - kjer se je lantko
 leto tako prijazno polbratil s gospodom
 Kosmatincem, ali tacarja - ni blo - pa
 ni blo! Lelo je zalopal da ga ni več. In
 glij, eno jutro, ko je Rukovica tako veselo
 Rukala - začne Bela ljuto variti in
 res: medved je! medved! tam pod
 kosato pod stresnjes jelko stoji. Ali je
 praci? Ali je njegov medved? Lese
 proti njemu - Blice - kvizga in res - calka
 ga! Lesek pomene mu kruh - vsemega.
 Ali zelo mrisav, kodrast in razcukan
 je, Kosmatince uisejo na njim - Pol
 estice - in padejo ob njega, zelo medlehartje
 in Amalozijine v gosčavo.

Drugi dan pritarca po pol dne zapet
po navadni stardi - deček mu da skoryico
in: Ojoj! o joj!! za medvedo zagleda
dva zala - kot muca velika medvedica!
Tako ljubka, majhna sta bila - to bo pa
igrača za me misli Mihel, vjeme mladica
vzeme ga narvoje - ali mladi medveček
zaevile!

Ali v tem trenutku se starika razljuti in
zarjave, kot besna plam nad uboga dečka!
Ta izpusti mladica - in po njem bi bilo
akbi ni bila Bela kot strela pristko-
čila v medvedo!

Mihel poskoci in leti, kar duša da po
yrmovju in skabovju - leti - skače čez
store, skoz gomolje - leti, leti za dušo
in življenje - radi slisi medvedo rjuti
Belo lajati. Nekli ovac leti za njim,
Bled ko neg - opraskan, razcapan in
krovav pri sapiri domu. Domaj da
smole prestrašen pastir Mihel poveti

Raj se mu je pripetilo! -
Vsi klapci, sosedi in Rmet Podnar se oborožijo
z sekiri, cepimi, in vilami, hitijo v gozd
v prato kjer laja nyprenhoma psica,
Ali ni več medvede - ni mladicev.

Bela je zelo ranjena, in krvavi - ovce
so se škropile po gozdu - dobili so

vse ter spravili jih domu. Peca si je okroval
prestrašen Mihee - kateri je odslej dobil
priimek, "medvedjev".

Bela je dolgo nosila - Kroave Rnaste
predno da je do cela zacelila.

Kmet Podnar je, medvedjevem
Mihecu se dobro za belil:

Al ti nisem dostikrat povedal:

Pusti mi medveda pri polboju!
medved ima Rosmate ušesa, zver
je zver in slaba tovaršica!

Mihee - medvedjev Mihee odslej
ni maral medveda - se tistemu
ki so ga Bosnjaci vozili - je šel
iz pota - Rosmate ušesa ima - je
djal in nič mu ne zaupam.